

Η ομιλία που ακολουθεί, εκφωνήθηκε στους μαθητές του σχολείου μας από τη συνάδελφο κ. Γιάννα Χουρδάκη στα πλαίσια του εορτασμού της πανελλήνιας ημέρας σχολικού αθλητισμού.

Θα προσπαθήσουμε να γνωρίσουμε και να κατανοήσουμε το Ολυμπιακό ιδεώδες, το πνεύμα δηλαδή των Ολυμπιακών αγώνων και τη φιλοσοφία πάνω στην οποία δομήθηκαν και οργανώθηκαν ξεκινώντας σχεδόν τρεις χιλιετίες πριν στη χώρα μας, στην οποία ο ανθρωπισμός, τα ιδανικά και οι αξίες έγιναν τρόπος ζωής και στοιχειοθέτησαν στο πέρασμα των αιώνων τον υψηλότερο πολιτισμό του αρχαίου κόσμου.

Μόνο σε ένα τέτοιο πλαίσιο, και σε ένα υψηλό αξιακό σύστημα θα μπορούσε να γεννηθεί μια τέτοια διοργάνωση οικουμενικής εμβέλειας, όπως οι Ολυμπιακοί αγώνες, που αποτελούν και σήμερα πεδίο αδελφοποίησης των λαών, καθώς άνθρωποι από διαφορετικές φυλές, με διαφορετικό πολιτισμό και ιστορία, αλλά και με διαφορετικά ατομικά χαρακτηριστικά εξισώνονται και συναγωνίζονται ο ένας δίπλα στον άλλο, χωρίς να μετράει η καταγωγή, ο πλούτος ή άλλες προκαταλήψεις.

Οι Ολυμπιακοί αγώνες ξεκίνησαν το 776 π.Χ. στην Ελλάδα, και συγκεκριμένα στην αρχαία Ολυμπία, στην οποία οφείλουν την καταγωγή και το όνομά τους. Διεξάγονταν κάθε τέσσερα χρόνια, ώσπου καταργήθηκαν από τους ρωμαίους κατακτητές το 393 για να αναβιώσουν ξανά στην Αθήνα το 1896.

Οι πρόγονοί μας προσέγγιζαν κάθε περίστασή της ζωής με βαθιά θρησκευτικότητα και γι' αυτό κάθε δράση τους ήταν αφιερωμένη σε κάποιο θεό. Οι Ολυμπιακοί αγώνες γίνονταν προς τιμήν του Δία, διεξάγονταν με ευλάβεια και οι αθλητές προσέρχονταν με γνήσιο θρησκευτικό συναίσθημα και δίνοντας ιερό όρκο. Δεν ήταν όμως μόνο το θρησκευτικό στοιχείο που διαμόρφωσε την πνευματική και ηθική πλευρά των αγώνων. Σε αυτούς μπορούμε να αναγνώσουμε όλη την κοσμοθεωρία των προγόνων μας, το σύστημα των αξιών τους, την ιδεολογία, τη στάση τους απέναντι στον εαυτό τους, τη ζωή, το συνάνθρωπο-συναγωνιστή και την πόλη τους. Όλα αυτά πλέκονταν γύρω από ένα άξονα κατεξοχήν ανθρωπιστικό, που καλλιεργεί και ενισχύει την ατομική συνείδηση, έχοντας πίστη στο άτομο και τις ικανότητες του καθώς και στα αποτελέσματα που μπορεί να δώσει η σωστή και ολοκληρωμένη παιδεία.

Η συμμετοχή σε αυτούς τους αγώνες, δηλαδή, δεν προϋπέθετε μόνο αθλητική προετοιμασία και αγωγή, αλλά ταυτόχρονα και πλούσιο πνευματικό υπόβαθρο. Το πρότυπο των προγόνων μας ήταν το καλό και αγαθό, δηλαδή ο συνδυασμός των αρετών του σώματος, με τις αρετές και το μεγαλείο της ψυχής. Έτσι υλοποιούνταν η ιδέα του ολοκληρωμένου ανθρώπου, της σφαιρικής ανάπτυξης που περιλαμβάνει σώμα, νου και συναίσθημα, που σαν ομόκεντροι κύκλοι αλληλεπιδρούν και αλληλοενισχύονται. «Νους υγιής εν σώματι υγιεί» είναι η φράση που εκφράζει περιεκτικά την ιδέα αυτής της αλληλεπίδρασης.

Άλλη σημαντική παράμετρος του ολυμπιακού ιδεώδους είναι το «ευ αγωνίζεσθαι», που θα μπορούσαμε να πούμε ότι αποτελεί ένα κώδικα δεοντολογίας, στον οποίο εκφράζεται το πνεύμα του υγιούς συναγωνισμού και της ευγενούς άμιλλας: Η ηθική ακεραιότητα του αθλητή, η συμμετοχή στους αγώνες με θεμιτά και έντιμα μέσα, η αναζήτηση της τίμιας και καθαρής νίκης, το πνεύμα του υγιούς συναγωνισμού, η αποδοχή της ήττας με αξιοπρέπεια,

ο σεβασμός στους κανόνες και το συναθλητή.

Έπειτα, το «αιέν αριστεύειν», η προσπάθεια για την διάκριση, η επιδίωξη της αριστείας, ήταν υψηλή αξία για τους προγόνους μας. Χωρίς κάποιο υλικό όφελος, χωρίς να εισχωρεί στα κίνητρά τους η έννοια του κέρδους, αγωνίζονταν για ένα στεφάνι αγριελιάς, για την ηθική δικαίωση, την ικανοποίηση που δίνει η νίκη, για την τιμή, τη φήμη και την υστεροφημία. Και ήταν τόσο μεγάλη η τιμή για έναν ολυμπιονίκη, αλλά και για την ιδιαίτερη πατρίδα του, που κατά την επιστροφή του στην πόλη του, γκρέμιζαν μέρος των τειχών για να περάσει.

Αξιοσημείωτο είναι ότι οι πρόγονοί μας ήθελαν να εξασφαλίσουν ίσες ευκαιρίες προς όλους. Πως θα ήταν μια νίκη καθαρή και δίκαιη αν δεν υπήρχαν ίσες δυνατότητες για όλους τους αθλητές και ελεύθερη πρόσβαση στον τόπο των αγώνων; Έτσι γεννήθηκε η Ολυμπιακή εκχειρία, η ειρήνευση για τουλάχιστον ένα μήνα κατά την περίοδο των αγώνων, για να διασφαλιστεί η συμμετοχή όλων και η ελεύθερη μετακίνησή τους προς την Ολυμπία. Έτσι οι αγώνες γίνονται αφορμή για ένα ισχυρό αντιπολεμικό μήνυμα.

Συγκρίνοντας με τη σημερινή εποχή, θα μπορούσαμε να πούμε ότι υπάρχει ηθική κατάπτωση, μετατόπιση δηλαδή του ενδιαφέροντος από τις ηθικές αξίες και τα πνευματικά ιδανικά, στην ύλη. Οι περισσότεροι στοχεύουν στην ατομική τους ευημερία με κάθε τρόπο, και αυτό συχνά απαιτεί θυσίες σε άλλα επίπεδα. Αυτό αντικατοπτρίζεται σε κάθε δράση του ανθρώπου και βέβαια και στον αθλητισμό. Καθώς η νοοτροπία και η ιδεολογία της εκάστοτε κοινωνίας διατρέχει όλα τα πεδία της ανθρώπινης δραστηριότητας. Δε θα μπορούσε ο χώρος αυτός να αποτελέσει εξαίρεση, και να μείνει έξω από την εμπορευματοποίηση, το κυνήγι του χρήματος, και τη χρησιμοποίηση όχι και τόσο έντιμων τρόπων για την επιτυχία. Η υλιστική προσέγγιση είχε ως αποτέλεσμα τα χρήματα να εισχωρήσουν και στο χώρο του αθλητισμού. Οι αθλητές αγωνίζονται για το χρηματικό έπαθλο, ενώ συχνά κάνουν χρήση ουσιών για να αυξήσουν την επίδοσή τους, βάζοντας σε δεύτερη μοίρα την υγεία τους αλλά και τον αυτοσεβασμό τους. Το σώμα τους αντί να κερδίσει την ευρωστία που φέρνει η προσπάθεια και η συστηματική προπόνηση δέχεται τις καταστροφικές συνέπειες των φαρμάκων, και το πνεύμα τους δεν μπορεί να γευτεί την ηθική εξύψωση που βιώνεται σε μια νίκη που έχει τίμια κερδηθεί.

Παρόλα αυτά θα μπορούσαμε να πούμε ότι το αρχαίο ελληνικό πνεύμα που έδωσε τις αρχές του αθλητισμού και του Ολυμπισμού, σε κάποιο επίπεδο παραμένει αθάνατο και αναβιώνει όταν οι συγκυρίες ευνοήσουν. Αναβίωσε και έδωσε σημαντικούς καρπούς την περίοδο της Αναγέννησης. Σήμερα, που η ύλη και η κυριαρχία της έχει διαβρώσει τους ανθρώπους και οι συνέπειες αυτής της διάβρωσης είναι περισσότερο ορατές από κάθε άλλη φορά, γίνεται πιο επίκαιρο από ποτέ και αποτελεί λόγω του ανθρωποκεντρικού του χαρακτήρα μια ικμάδα φωτός που αν ενδυναμωθεί θα μπορούσε να αποκτήσει ικανή δύναμη ώστε να οδηγήσει σε ένα διαφορετικό προσανατολισμό τις ανθρώπινες κοινωνίες.

Γιάννα Χουρδάκη
5ο Γυμνάσιο